

جلسه بیستم: صبر ۲

۳- انواع صبر

۳/۲- صبر در طاعت: صبر در طاعت یعنی بندگی خدا هزینه دارد، بایستی که هزینه بندگی را پرداخت، هزینه یعنی مشکلات دارد، از واجبات مهم، واجب جهاد است، جهاد کشته شدن دارد، مجروح شدن دارد، اسارت دارد همه این‌ها را دارد، صبر در طاعت یعنی آن‌جا که باید در این عرصه حاضر بود، باید حاضر بود و همه این‌ها را به جان خرید. سلام و درود خداوند بر ایثارگران عزیز ما، رزمندگان، جانبازان، آزادگان اینان از صابران این عرصه هستند. این می‌شود صبر در طاعت.

مثال فقط مثال جهاد هم نیست. در انجام وظیفه عنصری که کارایی ایجاد می‌کند صبر در طاعت است «فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ»^۱ (طه/۱۳۰ و ق/۳۹) «أَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ» (مزم/۱۰ و ص/۱۷) پیامبر در مسیر انجام وظیفه‌ات صبوری پیشه کن، در برابر حرف‌هایی که می‌زنند استقامت کن. نه تهمت به پیامبر زدند - شاید به هیچ پیامبری به اندازه پیامبر اسلام ﷺ تهمت نزدند - به پیامبر ما کاذب گفتند، کذاب هم گفتند، ساحر و جادوگر گفتند، مسحور هم گفتند (کسی که جادویش کردند)، مجنون هم گفتند.

آن‌که در راه طلب خسته نگردد هرگز پای پر آبله و بادیه پیمای من است «فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ»^۲ (احقاف/۳۵) در عرصه انجام وظیفه باید تحمل داشت. و البته یک نکته قابل توجهی این‌جا هست. آن‌هایی که جایگاه رهبری دارند، سمت فرماندهی دارند، باید صبوری‌شان چند برابر صبوری زیرمجموعه باشد. در قرآن حدود ۲۰ بار خطاب «أَصْبِرْ» به پیامبر ﷺ هست، حدود ۴ بار «أَصْبِرُوا» هست، توجه کنید، پیامبر رهبر است ۲۰ بار به او خطاب می‌شود که «أَصْبِرْ» اما به امت ۴ بار می‌گوید صبوری پیشه کنید. «أَصْبِرْ» یعنی آن‌هایی که در جایگاه‌های مهم هستند باید صبوری و مقاومت و حوصله‌شان بیشتر از زیر مجموعه باشد.

۳/۳- صبر در گناه: یک نوع صبر هم هست که در روایات ما آمده است که این بالاترین است، یعنی بالاتر از صبر در برابر مصیبت و صبر در برابر طاعت است و آن مقاومت در برابر گناه است امیرالمؤمنین علی فرمود: «الصَّبْرُ صَبْرَانِ صَبْرٌ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ حَسَنٌ جَمِيلٌ وَأَحْسَنُ مِنْ ذَلِكَ الصَّبْرُ عِنْدَ حَرَمِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْكَ»^۳ بالاتر از این صبر در مقابل گناه است، صبری مانند حضرت یوسف علیهِ السَّلَام «وَوَلَّغَتْ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ»^۴ (یوسف/۲۳) تمام زمینه‌های

۱- پس در برابر آن‌چه می‌گویند، صبر کن.

۲- پس صبر کن آن‌گونه که پیامبران «اولو العزم» صبر کردند.

۳- صبر بر دو گونه است: صبر در مصیبت که نیکو و زیباست و نیکوتر از آن صبر و خود داری از چیزی است که خدای عز و جل آن را بر تو حرام کرده است.

۴- (و آن زن) درها را بست و گفت: «بیا (به‌سوی آن‌چه برای تو مهیاست!)» (یوسف) گفت: «پناه می‌برم به خدا! او

گناه فراهم است ولی یوسف علیهِ السلام مقاومت می کند.

بی گناهی کم گناهی نیست در دیوان عشق یوسف از دامان پاک خود به زندان می رود
مولا علی علیهِ السلام در نهج البلاغه فرمود: «اتَّقُوا مَعَاصِيَ اللَّهِ فِي الْخُلُوتِ فَإِنَّ الشَّاهِدَ هُوَ الْحَاكِمُ»^۱ از معصیت
خدا در خلوت ها بپرهیزید، زیرا حاکم آن کسی است که می بیند! جایی برای حاشا کردن و انکار
ندارید.

در روایتی امام صادق علیهِ السلام فرمود: «كَمْ مِنْ صَبْرٍ سَاعَةٍ قَدْ أَوْرَثَتْ فَرَحًا طَوِيلًا» چه بسیار صبر ساعتی
که شادی فراوانی را در پی دارد «وَكَمْ مِنْ لَذَّةٍ سَاعَةٍ قَدْ أَوْرَثَتْ حُزْنَ طَوِيلًا»^۲ و چه بسیار لذت لحظه
ای که حزن طولانی را در پی دارد، «یک لحظه هوسرانی یک عمر پشیمانی»، زیر بنای صبر در
معصیت توجه به این نکته است. خطاب در این عرصه همه هستند، به ویژه جوانان عزیز که صبر در
این عرصه آن ها را فرشته صفت بار می آورد.

امیرالمؤمنین علی علیهِ السلام فرمود: «لَكَادَ الْعَفِيفُ أَنْ يَكُونَ مَلَكًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ»^۳ چه بسا که عقیف و
پاکدامن، فرشته ای از فرشته های آسمان است.

در روایات ما هست: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُبَاهِي بِالشَّابِّ الْعَابِدِ الْمَلَائِكَةَ»^۴ خداوند به جوانان پاک بر
فرشتگان می بالد.

۴- راه رسیدن به فضیلت صبر

۴/۱- توجه به پاداش الهی: در قرآن کریم از جمله راه هایی که برای رسیدن به این فضیلت
روی آن عنایت دارد عبارت است از پاداش اخروی این فضیلت. «وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَ
حَرِيرًا» (انسان/۱۲) خداوند در برابر صبوری شان بهشت و حریر بهشتی را در اختیارشان قرار می
دهد.

«وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ ... أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا» (احزاب/۳۵) مغفرت و اجر عظیم
برای آن ها در نظر گرفته است.

«إِنَّمَا يُؤَوِّی الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ» (زمر/۱۰) این «بِغَيْرِ حِسَابٍ» خیلی وعده شاد کننده ای
است. حساب و کتاب ندارد پاداشی که برای صابران خداوند در نظر گرفته.

[عزیز مصر] صاحب نعمت من است؛ مقام مرا گرامی داشته؛ (آیا ممکن است به او ظلم و خیانت کنم؟!)

۱- نهج البلاغه (للصباحی صالح) ص ۵۳۲؛ حکمت [۳۳۰] ۳۲۴

۲- الامالی (للمفید النص؛ ص ۴۲؛ المجلس الخامس

۳- نهج البلاغه (للصباحی صالح) ص ۵۵۹؛ حکمت [۴۸۲] ۴۷۴

۴- نهج الفصاحة (مجموعه کلمات قصار حضرت رسول ﷺ ص ۳۰۳

نمونه سوالات آزمون

۱- در قرآن کریم به ترتیب از پیامبر (ص) و امت اسلامی چند بار دعوت به صبر شده است؟

الف: ۱۰-۱۴ ب: ۱۰-۱۴ ج: ۲۰-۴ د: ۲۰-۴

۲- مهمترین وعده ای که خداوند کریم به افرادی که صبر پیشه می کنند چیست؟
الف: حیات جاودانه ب: اجر عظیم ج: مرگ آسان د: زندگی همراه با آرامش

۳- کدام عبارت مفهوم صبر بر طاعت رایان می کند؟

الف: انسان در هر عرصه ای که مد نظر خداوند است، حاضر باشد.

ب: در هر حادثه ای، امید به آینده داشته باشد.

ج: نگاه فرابخشی به مسئله بندگی داشته باشد.

د: ابعاد حادثه را بررسی نموده، سپس تصمیم گیری نماید.

۴- در آیه "و غلقت الابواب و قالت هیت لک قال معاذ الله انه ربی احسن

مثوای "کدام نوع صبر بیان شده است؟

الف: صبر بر مصیبت ب: صبر بر طاعت ج: صبر بر معصیت د: صبر بر توان

۵- در آیه ۳۵ سوره احقاف "فاصبر کما صبرا اولوالعزم من الرسل" کدام مفهوم

بیان شده است؟

الف: در مقابل گناه، ایستادگی کرد.

ب: در عرصه انجام وظیفه باید تحمل داشت.

ج: پاداش الهی فقط مربوط به رسل است.

د: پیامبران اولوالعزم از بیشترین ثواب الهی برخوردارند.